

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „РЕСТАВРАТИВНА СТОМАТОЛОГИЈА”
ОД ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР Д-Р ИВОНА КОВАЧЕВСКА И АСИСТЕНТ-
ДОКТОРАНД Д-Р НАТАША ДЕНКОВА, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ
НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр.2002- 62/15 од 157. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 7.3.2016 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- **вон. проф. д-р Лидија Поповска**, Стоматолошки факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј” – Скопје;
- **вон. проф. д-р Златко Георгиев**, Стоматолошки факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј” – Скопје,

за изготвување на извештај, рецензија, на приложениот ракопис за учебник *„Реставративна стоматологија” од проф. д-р Ивона Ковачевска – вонреден професор и м-р д-р Наташа Денкова – асистент-докторанд*, наменет за студентите на прв циклус студии на Студиската програма за забен техничар протетичар на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебникот „Реставративна стоматологија“ ги содржи теоретските наставни содржини кои се реализираат по предметот Реставративна стоматологија, во петти семестар, со фонд на часови 1+1+1 и 2 кредити, на Студиската програма за забен техничар протетичар 2012/2013 г., односно Студиска програма за забен техничар протетичар 2010/2011 г., во шести семестар, Реставрациона стоматологија, со фонд на часови 2+0+0 и 2 кредити. Во него се концизно класифицирани и опфатени наставните содржини предвидени со студиската програма за теоретска настава која се реализира на предавањата по Реставративна и Реставрациона стоматологија. Овие предметни теоретски содржини се категоризирани во поглавја кои соодветствуваат со предвидените програмски единици.

Податоци за обемот ракописот: Приложениот ракопис за учебник „Реставративна стоматологија“ содржи 100 страници, 145 фотографии, конципирани во посебни теоретски наставни единици, кои потполно кореспондираат со наставните содржини по предметот Реставративна стоматологија, со фонд на часови 1+1+1, во релација со одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Ракописот за учебник „Реставративна стоматологија“, во моментот, во Република Македонија претставува единствен од овој вид, бидејќи истиот е наменет за студентите од Студиската програма за забен техничар протетичар. Со сличен наслов (*Џејмс Б. Самит, Ј. Вилијам Робинс и сор., Основи на реставрација на забите - Современ пристап 2011 г.; А. Демиен Валмс.ли, Тревор Воли, Филип Ј. Лумли и ост. Реставративна стоматологија, 2011 г.*) постои литература од делот на преводите финансирани од Владата на Р. Македонија, но истиот е наменет за студентите на Дентална медицина и стоматологија, земајќи предвид дека обемот на содржините е поголем, додека пак за студентите од стручните студии за забен техничар протетичар не е потребна едукација во толкав квантум, бидејќи предметот е избран и тие треба да се здобијат со базичните елементи за заболувањата и терапијата на тврдите забни ткива.

Краток опис на содржината:

Во *првата наставна единица* која има воведен карактер авторите ја елаборираат терминологијата на предметот и даваат насока со што се занимава реставративната стоматологија. Исто така, тие ги набројуваат задачите и деловите кои ги проучува предметот, како и неговите синоними познати во литературата.

Втората наставна единица ги опфаќа анатомијата и топографијата на забите, со поединечните обележја на секоја група на заби, како и морфолошките особености во оралната средина, надворешните и внатрешни елементи, ткива и органи битни од аспект на реставративната стоматологија.

Во *Третата наставна единица* авторите се осврнуваат на анатомските и хистолошки аспекти на тврдите забни ткива, што е важен елемент кој треба да го совладаат студентите како би можеле да го разберат и научат начинот на ширењето на кариозниот процес во секое ткиво посебно. Оваа теоретска секција обилува со фотографии за хистолошкиот изглед на тврдите забни ткива, кои авторите ги поставиле за постигнување сликовит приказ на студентите, со што им се олеснува совладувањето на овие теоретски содржини.

Четвртата наставна единица го обработува кариесот, како најзастапено патолошко заболување во хуманата популација. Овде авторите се осврнуваат на начинот на ширење, етиологијата, класификацијата на кариесот, сознанија, кои понатаму го дефинираат терапискиот пристап на кариозната лезија. Понатаму, во *петтата наставна единица*, следува делот за едукација на препарациите за елиминирање на кариозниот процес, согласно со класификацијата според Black, според локализацијата на патолошките промени. Авторите, во вкупно шест потпоглавја, прво ги презентираат Блековите принципи за препарација на кавитетите, во вториот дел ги посочуваат биолошките принципи за санирање на кариозниот процес, а во останатите четири потпоглавја, постапно и сликовито ги елаборираат препарациите на кавитетите во релација со локализацијата на процесот, на соодветните страни од забите. На многу едноставен и елоквентен начин се презентирани начинот и тераписката механичка процедура при кариес од I, II, III, IV и V класа според Black. Од голема помош се фотографиите со кои обилуваат и поглавјата во овој дел од учебникот. Всушност, во ова поглавје, се нотираат објаснувањата и препораките на авторите за процесот на отстранување на кариесот и формирање на соодветни препарациони кавитети, кои понатаму треба да се реставрираат со дефинитивни коронарни реставрации.

Шестата наставна единица ги обработува методологијата и терапијата на кариозната лезија со индиректни леени полнења, кои се изработуваат во заботехничката лабораторија. Овие содржини се од голем интерес за студентите од Студиската програма за забен техничар протетичар, бидејќи тие се директно инволвирани во создавањето на ваквиот тип на реставративни надоместоци.

Рачните, мануелни инструменти, со кои се прави преглед во оралната празнина, како и механичките насадни елементи, се предмет на изучување во *седмата наставна единица*. Тука се објаснети и ситните инструменти од видот на сврдла, борери, системи за полирање и обработка на готовите полнења, но и на тие кои се користат во текот на терапијата на кариозниот процес.

Осмата наставна единица ги презентира методите и техниките за воспоставување на суво работно поле. Имено, во фазата на поставување на денталните материјали со кои се надоместуваат тврдите забни ткива, повеќето од нив бараат максимално суво, изолирано работно поле, како би се овозможил долготраен опстанок и непречена функција во условите во устата.

Деветтата наставна единица ги елаборира цементите, односно материјалите кои се користат како индиферентна подлога, потоа различните лајнери и лакови како хемиски и физички изолатори во функција на заштита на пулпното забно ткиво. Во овој дел од ракописот авторите се осврнуваат и на практичната и апликативна можност и функцијата на разните видови на цемента, постапно дефинирани и категоризирани во 6 потпоглавја.

Во *десеттата наставна единица* станува збор за денталниот амалгам, кој денес во 21 век има ограничена употреба, но сепак претставува материјал од избор при одредени реставративни процедури. Станува збор за составот и конфигурацијата на елементите во металната мешавина, која со живата учествува во формирањето на амалгамските легури.

Исто така, детално и преку сликовити фотографии се претставени чекорите и протоколот во поставување на денталниот амалгам во кавитетите.

Авторите во **единаесеттата наставна единица** на едноставен и визуелен начин ги објаснуваат композитните смоли, како материјали, во моментов број еден, кои се користат за надоместување на изгубените забни ткива. Во оваа теоретска наставна единица е презентирани и класификацијата и, најважно, мануелната апликација на композитите, со цел да се добијат високоестетски и функционални реставрации.

Во претпоследната **дванаесетта наставна единица** на јасен и елоквентен разбирлив начин се елаборирани денталните адхезивни системи и нивната прецизна правилна употреба. Авторките и овде детално ги објаснуваат елементите и чекорите на апликацијата на овие материјали, во функција на индиректно микромеханичко и хемиско поврзување на забните ткива, со композитната смола.

Литературните библиографски податоци се презентирани во последната **тринаесетта наставна единица**, во која на правилен и концизен начин се наведени користените библиографски референци.

Присутството на големиот број слики, како и едноставниот стил на презентација на специфичната стручна материја, нараторот во ракописот, овозможува на лесен, разбирлив и концизен начин да се совладаат и научат основните базични теоретски елементи по предметот Реставративна стоматологија.

ЗАКЛУЧОК

Предложениот ракопис за учебник **„Реставративна стоматологија“** на систематичен, едноставен и пристапен начин ги елаборира теоретските наставни единици кои на студентите од Стручните студии за забен техничар протетичар ќе им овозможи лесно, концизно и едноставно, совладување на теоретските и делумно практичните содржини по предметот Реставративна стоматологија. Овој ракопис ќе даде голем придонес во текот на едукацијата и ќе обезбеди забните техничари протетичари да се здобијат со базични елементарни познавања за дел од заболувањата на забните ткива, кои перспективно ги имплементираат и нив, во решавање на губитокот на забите.

Согласно со нашиот презентираниот извештај, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да го прифати позитивно рецензираниот ракопис за учебник со наслов **„Реставративна стоматологија“** од вонреден професор д-р Ивона Ковачевска и асистент-докторанд д-р Наташа Денкова како учебник.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Лидија Поповска, с.р.
Проф. д-р Златко Георгиев, с.р.